

Під час перевірок (у листопаді 2006 р.) виявлено лише один випадок проведення занять російською мовою, але ці дані не можна вважати об'єктивним показником використання державної мови у навчальному процесі, тому що з появою перевіряючого всі без винятку викладачі починають розмовляти з аудиторією українською мовою.

Для розширення використання державної мови у навчальному процесі пропонуємо вжити наступних заходів:

- посилити персональну відповідальність начальників кафедр ХНУВС за неухильне виконання науково-педагогічним складом кафедри вимог Закону України «Про мови» в частині застосування державної мови в навчальному процесі та веденні службової документації;

- за проведеними перевітками навчальних занять у журналах контрольних перевірок зазначати мову, якою проводилося заняття.

- у випадку подання рукопису навчального видання російською мовою у протоколі рішення редакційно-видавничої або вченої ради ХНУВС про рекомендацію рукопису до друку, обов'язково має міститися обґрунтування такої потреби.

- обов'язково враховувати знання державної мови при прийомі на роботу в ХНУВС, ввести в посадові інструкції професорсько-викладацького складу та співробітників ХНУВС як неодмінну умову знання української мови; вважати доцільним перевірку рівня знання державної мови при підвищенні в посаді та встановленні заохочень.

Надійшла до редколегії 05.12.06

А. Ц. Ваховський, О. М. Литвинов

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ І КУЛЬТУРНИЙ ТРАДИЦІОНАЛІЗМ У РЕГУЛЮВАННІ СОЦІАЛЬНИХ ВІДНОСИН: ЗІТКНЕННЯ ЦІННОСТЕЙ І ЦІЛІ ОСВІТИ

Аксіологічні аспекти освіти і як відповідного процесу, і як загальносоціальної інституції стають багато значущими проблемами, які відчуває кожен педагог, що працює і в школі загальноосвітній, і в школі вищій. Сьогодні цього питання у своїх дослідженнях торкаються філософи (В. П. Андрущенко, М. І. Кіяченко, С. Л. Кузьміна, М. Д. Култаєва, В. А. Малахов, І. О. Радіонова, Ю. І. Терещенко та ін.), соціологи та політологи (Л. М. Герасіна, В. Б. Євтух, І. О. Кресіна, Т. М. Рудницька, М. О. Шульга, М. Т. Юрій та ін.) і, звісно, педагоги (Ю. І. Бондаренко, О. І. Вишневський, І. С. Григорчук, Г. Т. Кловак, Б. В. Куліков, В. К. Майборода, О. О. Павленко, І. П. Підласий, О. В. Сухомлинська, Н. О. Ткачова, Г. Г. Філіпчук, О. Д. Ярмоленко та ін.). Особливими є проблеми, пов'язані із входженням вітчизняної системи освіти до Болонського процесу, осягнення західного досвіду (європейського та американсько-

го), розбудови філософії освіти із залученням занедбаного десятиліттями методологічного інструментарію практичної філософії комунікативного напрямку, феноменології, антропології, герменевтики тощо, а також відродження розвідок з історії української педагогіки, де ми маємо досягнення достойного рівня, «забуті» з відомих ідеологічних причин. У контексті цього руху до «європейських стандартів» досліджуються проблеми формування різноманітними засобами громадянської свідомості та патріотизму (А. М. Алексюк, Є. О. Зеленов, В. К. Кіндрат, І. В. Рибачук та ін.) чи свідомості (самосвідомості) національної (С. В. Борисова, Л. Б. Паламарчук, Р. О. Осипець, М. М. Чепіль та ін.).

Загальним настроєм цих досліджень є яскраво виражений оптимізм, який, втім, часто не відповідає реальному становищу нашого освітянського «життєвого світу». Тому **актуальною** виглядає проблема адекватного опису стану в цій найважливішій царині людської діяльності та існування саме з точки зору трансформацій ціннісних орієнтирів підростаючого покоління в умовах стрімкої вестернізації життя. Додаткової актуалізації цій проблемі надає її безпосередній вихід на систему регулювання суспільних відносин, насамперед її моральним та правовим аспектам, що стає виглядати вже майже не надто очевидним: руйнування старої системи освіти та виховання, як і будь-яке руйнування, принесло не тільки природне очищення від нашарувань тоталітарного гатунку, а й пилюку та сміття безсистемності та інокультурного, часто винятково негативного впливу. Процеси, що характеризують стан справ у освітянській галузі, крім економічного та дезідеологізованого підґрунтя, мають й інші засади, які потенційно більш небезпечні, оскільки, по-перше, не усвідомлюються (у кращому випадку – мало усвідомлюються), а тому на них суспільство (майже) не реагує, по-друге, вони продовжують руйнівні тенденції, не сприймаючи раціональні докази вже з причин нових ідеологічних установок. Тому проголошене «відродження» національної культури (як, до речі, й класичний період Відродження, має не тільки незаперечні досягнення, а й відомі вади, про які якось менше говориться).

Тому **мету** статті можна сформулювати як висвітлення необхідності розуміння діалектичної природи процесів євроінтеграції і доведення та врахування їхніх негативних аспектів, що впливають на регулювання соціальних відносин, при формуванні ціннісних орієнтацій молоді в період навчання.

Проблема відвертих трансформацій цінностей молоді не має достатнього, точніше сказати, природного діалектичного підґрунтя, оскільки цінності, сформовані в іншому соціокультурному середовищі, сприймаються лише зовнішньо, приваблюючи доступністю, яскравістю, легкістю тощо. Екзистенціальний сенс ціннос-

тей (у вигляді досягнень, які потребують напруги, перш за все інтелектуальної) залишаються за межами свідомості молодої людини, що їх сприймає. І цей факт має величезне значення, зважаючи на зниження мотивації до подолання перешкод і труднощів у процесі соціалізації, де визначальну роль має відігравати освіта. Підкреслимо: справа не у виключно заперечному ставленні до цінностей західної цивілізації (скоріше навпаки), справа у негативних наслідках сприйняття цих цінностей, як і будь-яких інших, що є результатом неусвідомлення їх справжньої діалектичної природи. Це пояснюється не тільки нерозумінням і несприйняттям її, а й елементарним незнанням історії, шляхів досягнення, кристалізації цих цінностей. Скажімо, поняття свободи у свідомості представника західної (західнохристиянської) цивілізації співвідноситься насамперед із відповідальністю, східна ж (східнохристиянська) цивілізація не виробила такого свідомісного категоріального інструментарію, а тому свобода частіш за все сприймається як аналог свавілля тощо.

Небезпечність цих процесів, про які йдеться, не тільки в деформаціях моральної свідомості, коли цінності гуманістичного гатунку стають не просто другорядними, а й іноді взагалі відкидаються молодою людиною, для якої основною аргументацією є елементарна доцільність, як правило егоїстично-гедоністичного характеру. З цим, як відомо, педагог сьогодні має справу фактично кожен день, а протистояти такому явищу, на користь якого свідчить сучасний соціум, надто важко. Але такий нігілізм долати ще можливо, оскільки тут більш-менш очевидною є межа між позитивним та негативним, добром і злом. Більш небезпечним є втрата цих орієнтирів моральної свідомості, коли цінності стають своїми протилежностями, їхню ієрархію не структуровано. Тобто ірраціоналізм і хаотичність стають підґрунтям того, що можливо назвати злом абсолютним, враховуючи неможливість його подолання, а дії у даній заперечній системі цінностей мають відверто руйнівний характер. Він посилюється також своєрідним «вмиканням» традиційного для нашого суспільства інструментарію вирішення проблем не відповідними до їх природи засобами. Іншими словами, йдеться про те, що питання, наприклад, економічні, вирішуються засобами не економічними, а політичними, політичні – державно-примусовими (адміністративними і не завжди законними), правові – не юридичними, а економічними тощо. Останнє «тощо» передбачає і засоби кримінальні, які взагалі виходять за межі культурних принципів регулювання відносин.

Для системи освіти викладене має значення як мінімум у двох основних смислах. По-перше, це цінність самої освіти. По-друге, це цінності, покладені в основу освіти. Щодо першого, то необхідність доведення у XXI ст. її безперечної цінності не потребує спе-

ціальної аргументації. Взагалі, лише освічені суспільства та нації мають майбутнє. Щодо другого, то тут настільки ж безперечним виглядає необхідність спирання на гуманістичні цінності взагалі, а європейське їхнє походження (життя та відродження цінностей, вироблених античною, середньовічною, модерною культурами народів Європи) стає певною мірою питання вже не методологічним, а методичним, хоча й обов'язковим. Втім, для нас сьогодні є надзвичайно актуальним переведення ціннісного шару буття у площину не тільки, іноді навіть не стільки у моральну, скільки у правову. І тому, що західноєвропейська свідомість (пересічного громадянина) – це перш за все свідомість правова, юридична, і тому, що це є найбільшим дефіцитом свідомості нашої. Значення формування відповідних ціннісних орієнтирів є дуже великим, оскільки «між цінностями, оцінками та нормами існують зв'язок і взаємні переходи» [2, с. 244], і тому, як зазначають сучасні вітчизняні філософи, правознавці і педагоги, необхідним є їхнє спільне вивчення й роз'яснення, хоча, звісно, й розмежування. Оскільки саме у правовій свідомості найчастіше ми маємо випадки зіткнення традиційних (не поділених у свідомості, про що йшлося) для східнохристиянської цивілізації та надбаних останнім часом негативних індивідуалістично-гедоністичних цінностей, з одного боку, та загальногуманістичних й раціоналізованих цінностей європейської спільноти – іншого боку, то саме на цей бік освіти примушує звернути нас увагу життя. Тут важливим є питання виокремлення цінностей особистих, сімейних та соціальних, але воно має бути вже предметом окремої розвідки. Зауважимо тільки, що сучасна педагогічна думка звертає увагу на те, щоб такі цінності (а також ідеали), які впливають на молоду людину, що навчається, мають «резонувати» із її особистим досвідом [1, с. 69]. Останнє ж, як відзначалося вище, і є основною проблемою та часто основною перешкодою у формуванні, так би мовити, «євросвідомості», тобто свідомості, де б превалювали цінності європейського загальногуманістичного і правового ґатунку. А це, звичайно, підвищує роль системи освіти, серед основних завдань якої має бути узгодження й конвергенція позитивних національних та загальнолюдських позитивних цінностей і нівелювання цінностей негативних.

Насамкінець слід зауважити наступне.

1. Є необхідною діалектична оцінка інокультурних цінностей і розробка педагогічних технологій впровадження цінностей позитивних.

2. Зважаючи на проголошений Україною курс на євроінтеграцію, слід особливу увагу приділяти формуванню правових (юридичних) цінностей.

Список літератури: 1. Зеленев Е.А. Формирование гражданского самосознания учащейся молодежи // Вісник Луганського державного педагогічного університету імені Тараса Шевченка (Педагогічні науки). 2001. №5 (37). 2. Философия права: Учебник / О. Г. Данильян, Л. Д. Байрачная, С. И. Максимов и др./ Под ред. О. Г. Данильяна. Х., 2005.

Надійшла до редакції 10.09.06

О. Б. Андреева

УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ ТА ЇХ ЕФЕКТИВНІСТЬ

Забезпечення дотримання прав і свобод громадян України, громадського порядку і кардинального зменшення кримінальних проявів було, є і буде головним завданням для цивілізованого суспільства, побудови демократичної правової держави, якою має стати Україна. Створити правову державу – це значить змоделювати і втілити в життя такий державний устрій, при якому всі соціальні відносини здійснюються на основі правових норм, у межах нормативно-правового поля [1].

У сучасних умовах розвитку суспільства реорганізація системи органів внутрішніх справ України, комплектування їх висококваліфікованими кадрами, створення умов для виконання ними службових обов'язків неможливі без належного наукового управління процесами, пов'язаними з прийняттям та реалізацією управлінських рішень як у практичних органах внутрішніх справ, так і на першочерговому етапі підготовки фахівців – у вищих навчальних закладах МВС України.

У нинішніх умовах ці питання набувають особливої актуальності, викликають велику стурбованість держави і суспільства, а зволікання у їх вирішенні сприяє зниженню якості підготовки фахівців, спричиняє безповоротні моральні та матеріальні збитки і, як підсумок, знижує ефективність заходів, спрямованих на зміцнення правопорядку. Таким чином, розробка, прийняття та реалізація управлінських рішень у діяльності вищих навчальних закладів, спрямовано на якісне та ефективне функціонування останніх, потребує постійної уваги та наукового забезпечення [1].

Провідні вчені в галузі управління підкреслюють, що підтримка певного рівня організованості і соціальності нормативно-правової управлінської діяльності вимагає зусиль навіть у відносно стабільній обстановці [2, 3]. Розвиток цієї діяльності детермінується як зовнішніми ситуативними факторами, тобто змінами у вимогах і умовах щодо функціонування навчального закладу, так і внутрішніми процесами: загальним ростом навантаження на керівний та професорсько-викладацький склад, новими пізнавальними і мотиваційними можливостями, адаптаційною